

מכתבים מטרנסילבניה

(מאת כתבנו המיוחד)

ועידת ציוני טרנסילבניה השלישית. — אשור הממונות. — שאלת בתי הספר

לברא ביאת־כה כזו שכלם גם האורטודוקסים וגם הנאולוגים יהיו שיכים לה. ועוד פרט הוהלט דבר מה נתגלע הרוב בין היהודים עצמם. כל מפלגה ומפלגה מפחדת שמא תקופחנה זכויותיה. מוכן שלא באו לידי שום תוצאה והכל נשאר כמקודם. דיין וחשבון מפורט נשמע על אודות "האחווה" הטרנס־לבנית שהסתדרה על אדמת הקה"ל בעמק יזרעאל.

בנוגע לקרן־היסוד נקבצו עד היום ע"י התחייבויות (ומיה רק מאת אלף ליי במזומן) כמליון ליי ורק בארבע ערים, והן נוגרוד, ברססו, טמשיה, ארדי.

קבוצי הקה"ל ירדו בהמשים אהוזים. הקבוצות המקומיות אינן סרות למשמעת המרכז והעקר, שנשמעו תלונות והתאוננות מכל צד, ומסופקני אם הועד הפועל החדש ידע לעמד על הגובה הדרוש ולהנהיג סדר ומשמעת חדש.

כנהוג הוהלטו החלטות והצירים כמו שבאו כן נסעו. וסוף הועידה כסוף יתר הועידות.

לרגלי אשור הממונות בלונדון בשרה ההסתדרות המרכזית בו ביום את כל הערים ויחד עם זה הוציאה כרוז להג את היום הזה כיום לאומי כעל ערף דוריי. ברם, לקול־קריאה זה, רק עריב אחרות מצאו לנכון לערף אילו אספות ולהסביר לקהל את ערף היום הזה. וכמה יש להצטער שהזניח המרפן הזדמנות זו כדי לעורר מעט ע"י תעמולה את הציונים עצמם. והלא רק ע"י תעמולה תמידית ומאורגנת אפשר לקוות כי סוף סוף יבא שנוי לטובה ביהם לרעיון הלאומי שיהודי טרנסילבניה החוקים כל כך ממנו. האדישות וביותר אי ידיעת ההמונים ממה שמתרחש בעולמנו היא המרהיקה אותם מאתנו. והעומדים בראש התנועה רק אחרי עבוד הזמן נזכרים שצריך לעבד מעט, ואז כבר אחרו את המועד. עד כמה אי ידיעה זו

אורדיה־מרה, ו' תשרי—פ"ג

על הועידה הציונית השלישית הכרזו מודעות גדולות וצבועות בכל בתי הקפה ובכל מקום שאחינו ב"י מצוים שם. ולמרות ההכנות המרובות שנעשו—היה מורגש רפיון ואי־אמון בתוצאותיה. המשבר הפנימי בהסתדרות הציונית העולמית הטביע את חותמו על ההסתדרויות הארציות. וטרנס־לבניה היא כעין בבואה של הקושי בעבודתנו. ציוני טרנסילבניה שרבים זה מקרוב נכנסו תחת כנפי הציוניות עוד לא התמחו בעבודה לאומית לא בעד א"י, ולא בעד עבודה גלותית, ערכוב־מושגים וטשטוש גבולות עד שאחד מהם מוצא כי עבודת הגלות היא עקר והשני רוצה אך ורק א"י. בינתיים לא נעשה מאומה, כמוכן גם שערוריות אינן חסרות, והמצב יגע.

הועידה בחרה למקום כניסתה את ארד עיר מלאה עשירים יהודים המצטיינים בהת־בוללותם. כונת המסדרים לערף שם את הועידה היתה רצויה היות שהועידה בפני עצמה, תנועת הצירים, הנשפים, ההרצאות וכו'—יש צכחה לעורר מעט את היהודים ולהסב את תשומת לבם להנעשה מסביבם.

הועידה עצמה ואף הישיבות והוכוחים לא ענינו אף במקצת את בני העיר. מספר הצירים מכל טרנסילבניה הגיעו ל 180 ומאלו מעט של מזרחיים.

הועידה שנמשכה בימי י"ח־י"ט אלול—נפתחה בנאומו של נשיא ההסתדרות הארצית ד"ר פישר. בא־כח הממשלה והעי־ריה הביעו לוועידה את תודתה ואחלו לה הצלחה במעשיה. הוכוחים היו סוערים, בפרט כשעלתה שאלת אחוד הקהלות בתור הצעת הממשלה על סדר היום. כידוע אין ברומניה הגדולה קהלה מסודרת ומאורגנת ובטרנסילבניה שהקהלות מאורגנות—הן גם נפרדות לחרדים ולנאורים. והממשלה הרו־מנית רוצה לבא במגע ומשא רק עם באות־כח אחת, ואפשר שתכריח את היהודים

כינעת הנני לתאר ע"י עובדה.

בלכתי לטייל עם חברי ובדברנו בינינו
עברית נשאלתי ע"י יהודי אדוק מה היא
השפה שאנו מדברים בה? ובשמעו שזוהי
השפה העברית התפלא והשתומם. האפשר
הדבר? הבאמת מדברים בא"י עברית?
ובכלל מה עושים שם היהודים?

מה השתוממתי לראות לפני יהודי
הרד אדוק שאינו מחבר אף תפלה קלה
וזהיר במצוות. בזר הוא לנו! ואולי אין
על מה להתפלא. יהודי זה שכל עתון יהודי
(כלומר יהודי כתוב אונגרית—יהודי ממש
מאן דבר שמא!) לזרא בעיניו ורק מה
שמוציאים המגוארים ועל פי רוב יהודים
זוכרים הביב עליו. כנין לו לדעת מהנעשה
בא"י? עתונים אלו נוהרים מאד לבלי
רסם הלילה ידיעות ציוניות או גם יהודיות.
ומא שמא עוד יזכו לראות את הודמי
חילו "המפורסם והתרבותי" נכנסים לטרנס
לבניה ומגרש כישב את הרומנים ואז הלא
מרה תהיה אהריתם!...

עמידת הממשלה בנוגע לבתי"ס
יהודים ולקבלת תלמידים יהודים בבתי"ס
אונגריים—לא נשתנתה אף במקצת. ההק
של בתי ספר היהודים שהוציאה הממשלה
לעבר או לרומנית או לעברית הולך ומתגשם
לאט. מובן שהק זה המדין את היהודים
"חסידים המגואריות" להוציא את בניהם
מבתי"ס יהודיים—כדי שלא ילמדו הלילה
את שפת הציונים ולמסדם לבתי"ס אונגריים.
ברם גם על זה חלה פקודת הממשלה.
ובמקום שמתקיים בית ספר יהודי אסור
ליהודים לבקר בו"ס אחר. מתבוללי נגורוד
לא נהו ולא שקטו. היתכן? האפשר הדבר
שאת בניהם לא יקבלו בבתי"ס אונגריים?
מישלחת שתזלנים נפעה לבוקרסט והתיצבה
לפני וזיר ההשכלה להסיר את "הגזרה" והכל
ללא הועיל. בוכים הם בחשאי שאי אפשר
להם להנף את ילדיהם ברוח מגיארי טהור
ועוד מעמיסים עליהם את השפה העברית,
היש צדק בעולם?..

מישה מוסלר